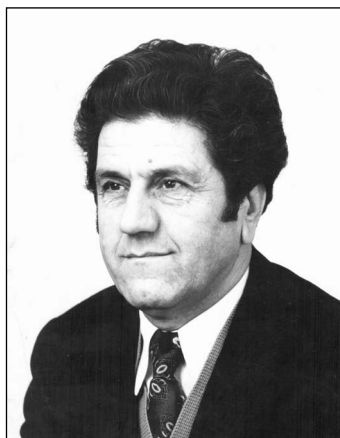

КОНСТАНТИН ПОПОВ НА 90 ГОДИНИ

Милена Попова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Тази година е юбилейна за доц. д-р Константин Попов, който на 3 юни навърши 90 години. Верен на себе си и на своя стил, юбилярят посреща тази патриаршеска възраст бодър и жизнерадостен, активно твори и публикува в периодичния печат и в авторитетни научни издания. До момента общият брой на публикациите му в страната и чужбина надхвърля хиляда: монографии, статии, рецензии, художествени и социално-етични есета. Интересите му са в областта на езикознанието, руската и българската художествена стилистика. Обичан и уважаван от всички, К. Попов е смятан за „един от най-пишещите русисти“. Братята му по перо от „Литературен вестник“ го наричат „Матусалем на българската и руската стилистика“ (бр.1, 2005 г.).

Убедително доказателство за неговата неизчерпаема творческа енергия е есето му, публикувано тази година в брой 17 на вестник „Новият пулс“. В него авторът възхвалява красотата и поетичната сила на българското слово, на такива думи като здравец и чучулига, дом и дъб, люлка и мляко, жито и пита, благослов и благодат, любов и ласка. Симптоматично е, че в есето си К. Попов цитира Д. Хърбърт, според когото „словото е тръпка, спазъм, докосване до всичко“. Тази мисъл звучи особено актуално в годината на неговия юбилей, в контекста на целия му живот, посветен на безкористна служба на словото.

Есеистичните му творби са изпълнени със светлина и човешка топлина, те докосват душите ни, правят ни по-добри. С К. Попов можеш да говориш за всичко, свързано с българския и руския език и литература: от чуждоезиковата методика на преподаване и падежните окончания до стила на К. Паустовски и екзистенциалните проблеми в творчеството на Л. Н. Толстой. Той е човек, отворен за диалог, който често дарява на колегите си книги и идеи. След разговор с него се чувстваш обогатен и зареден с положителна енергия, което доказва правотата на един от собствените му афоризми: „Няма по-голяма

радост, когато откриеш добър човек, и няма по-голямо щастие от дружбата с добър човек“.

К. Попов е добър човек и талантлив учен. Роден е на 3 юни 1923 г. в с. Сес-тримо, Пазарджишко. Завършва прогимназия през 1937 г. и постъпва в Софийската духовна семинария, която завършва през 1943 г. Военната си служба отбива в Пазарджик и заминава на фронта като участник в Първата фаза на Отечествената война. През 1945 г. става учител в гимназията на Гара Белово, а през следващата година е приет в СУ „Св. Климент Охридски“, специалност „Руска филология“. През 1950 г. се дипломира и започва работа като преподавател по руски език във Военно-инженерното училище в София, което през 1951 г. се премества в Свищов. Две години по-късно става преподавател във Висшия финансов стопански институт в Свищов, а през есента на 1959 г. печели конкурс и е назначен в СУ „Св. Климент Охридски“.¹⁾ През 1968 г. защитава докторска дисертация за езика и стила на К. Паустовски, а през 1975 г. става доцент. От същата година преподава и в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, където е по съвместителство преподавател и зам.-декан.

К. Попов има големи заслуги за успешното представяне на българската русистика зад граница. Бил е два пъти гост-професор в Полша – гр. Лодз, по руски език и литература. Негови статии излизат в сборници в Русия, САЩ, Полша, Чехия, Германия и други. Юбиларят е почетен член на Московския литературен музей-център „К. Паустовский“, което е признание за научните му постижения.

К. Попов участва активно в националния и международния научен живот като член на научни съвети и международни асоциации. Дълги години е бил председател на Филологическата секция на Съюза на българските журналисти и научен секретар на Специализирания научен съвет по езикознание при ВАК, член е на Съюза на българските социолингвисти и на Асоциацията на американските българисти.

Централно място в кръга на изследователските му интереси заема художествената стилистика. К. Попов е автор на три книги с есета на социално-етични теми. Носител е на почетната награда „Златното перо“ на Съюза на българските журналисти за творбата „Неугасимият пламък“. Книгата му „Етюди по българска стилистика“ е награден от Съюза на учените в България като високо научно постижение за Деня на Народните будители през 2000 г. Последното му есеистично произведение „Камбаната на сърцето“, чието представяне бе организирано от Съюза на учените в СУ „Св. Климент Охридски“, стана повод не само за сериозна творческа равностетка, но и за задушевен диалог с читателите за непреходните човешки ценности.

Невъзможно е в рамките на една публикация да се обхване и осмисли обширното публицистично и научно творчество на К. Попов. Бихме искали обаче да открием някои от най-значимите теоретични постановки и приноси моменти на научните му публикации. Безспорен връх в този смисъл бележи трудът му „Типичные для болгар трудности в русском языке“, претърпял четири издания, едно от които в Москва. В него

анализът на типичните грешки на българите, изучаващи руски език, се осъществява по езикови равнища: фонетика, морфология, синтаксис, лексика. Интерферемите се анализират в контекста на съпоставителното изследване на системите на българския и руския език. Богатият илюстративен материал се изучава от ономаσιологична и семасиологична гледна точка. Особено удачно се оказва комбинирането на указаните подходи при анализа на функционалната семантика на предлозите, която в рамките на словосъчетанието се обвързва също така с употребата на падежите и семантиката на аргументите.

На равнището на изречението авторът формулира ценни идеи, свързани с особеностите на словореда и използването на безличните конструкции в руския език. Лингвистичните му коментари и изводи са актуални и съзвучни с постиженията на най-новата лингвистична теория в областта на синтактичната типология и комуникативната лингвистика. Тук е важно да отбележим, че още през 1968 г. в статията си „Основа за разговорна реч по руски език“ К. Попов въвежда т.нар. комуникативни минимуми (изречения с точно определен лексикален и синтактичен състав, които се използват в определени ситуации на общуване) и изтъква необходимостта от задължителното им изучаване с цел усъвършенстване и автоматизиране на говорните умения на изучаващите руски език.

В заключение трябва да отбележим, че са рядкост учените, които с такава лекота преминават от сериозен езиковедски анализ към емоционално наситен и вълнуващ есеистичен изказ. Според В. Солоухин „езикът е океан. От него можем да черпим и наливаме в съдове с различни форми. Една и съща вода може да приеме формата на бутилка, куб, древногръцка амфора, кристална топка и мръсна локва“. За да се изследват в дълбочина различните езикови проявления, са необходими всеотдайни и надарени учени, които обичат не само словото, но и неговия адресат – хората. Такъв учен е К. Попов – талантлив изследовател, търпелив учител, добросъвестен популяризатор. Последната си книга той завършва със следния афоризъм: „Ако не се радваш на природни красоти, на добра постъпка, на малко дете и на мъдро слово, ти си духовен инвалид“. Със сигурност юбилярят умее да цени духовната красота, но той притежава и безценния талант да я дарява на хората, да сее разум и добро. Може би затова се радва на активно творческо дълголетие, прекрасно семейство и верни приятели. За внуците си той е „почетен дядо“, а за най-близките роднини – благ човек, „коронясан от добротата“.

Да му пожелаем здраве и вдъхновение, за да продължи да служи на словото все така пламенно и предано.

Библиография на най-важните публикации на доц. д-р Константин Попов²⁾

1962

Попов, К. (1962). *Мястото на граматиката в преподаването на руски език*, I. София: Народна просвета.

1963

Попов, К. (1963). *Пътища за усвояване на надежните функции в руски език*, 4. София: Народна просвета.

1964

Попов, К. (1964). *Опыт классификации функций надежней*. Rusky jazyk, 2. Прага.

Попов, К. (1964). *Некоторые стороны языка и стиля Константина Паустовского*. Годишник на Факултет по славянски филологии при Софийски университет „Св. Климент Охридски”. У. Т. 58. София: Наука и изкуство.

1966

Попов, К. (1966). *Опозиции на надежните функции в руски език*, 1. София: Народна просвета.

1968

Попов, К. (1968). *Основа за разговорна реч по руски език*. (бр. 9, с.31 – 40). София: Народна просвета.

1970

Попов, К. (1970). „Бай Ганьо“ от Алеко Константинов в превод на руски език, 6. София: Език и литература.

Попов, К. (1970). *Лексические особенности и средства образной выразительности в языке Константина Паустовского*. Годишник на Факултет по славянски филологии при Софийски университет „Св. Климент Охридски”. София: Наука и изкуство.

1971

Попов, К. (1971). *Условното наклонение в руския език и неговите еквиваленти в българския език*. Език и литература, 6.

1973

[В соавторстве] Попов, К. (1973). *Сборник разговорных и грамматических упражнений по русскому языку*.

Попов, К. (1973). *Роль словосочетания в обучении русскому языку в болгарской аудитории*. Лингвистические основы и методические проблемы интерференции при изучении русского языка славянами. София.

1974

Попов, К. (1974). *Методика обучения русскому языку в вузах Болгарии*, 1. Варшава: Современная высшая школа.

1975

Попов, К. (1975). *Визуальная характеристика надежней русского языка в болгарской аудитории*. Вопросы методологии и методики описания русского языка в сравнении с родным. Загреб.

Попов, К. (1975). *Типичные трудности для болгар в русском глаголе*. Проблемы интерференции при обучении русскому глаголу. Велико Тырново.

1977

Попов, К. (1977). *Особенности языка и стиля сказок об Италии Максима Горького*. Годишник на Факултет по славянски филологии при Софийски университет „Св. Климент Охридски”. Т. 69. София: Наука и изкуство.

1978

Попов, К. (1978). *Опыт применения статистического метода к характеристике элементов художественного стиля писателя*. Československá rusistika. (Vol.XXIII, 1). Praga.

1991

Попов, К. (1991). *Паронимия – потенциальный источник ошибок в близкородственных языках*. Лодзь.

1992

Попов, К. (1992). *Идейно-художественная значимость слова „тишина” в повестях Андрея Платонова (Котлован, Ювенильное море и Чевенгур)*. Russian Language Journal. (Vol. XLVI, Nos.153 – 155, pp.125 – 133). Michigan.

1995

Попов, К. (1995). *Вербальные средства изображения возгласов в романе „Бесы” Ф. М. Достоевского*. Russian Language Journal. (Vol.XLIX, Nos.162 – 164, pp.115 – 139). Michigan.

Попов, К. (1995). *Семантико-стилистическая характеристика слова тишина в болгарском и русском словоупотреблении*. Съпоставително езиковедение (Vol. XXV, 4/5, pp. 38 – 47).

1996

Попов, К. (1996). *Семантико-стилистическая характеристика лейтмотивных слов ложь, боль и смерть в повести „Смерть Ивана Ильича” Л. Н. Толстого*. Russian Language Journal. (Vol.L, Nos.165 – 167, pp. 143 – 154). Michigan.

1997

Попов, К. (1997). *Как молится Марина Цветаева – в пяти ее молитвах*. Studia rossica. (Vol. V, pp. 147 – 156). Warszawa.

Попов, К. (1997). *Словесно-художественное мастерство Марины Цветаевой в стихотворении „Между воскресеньем и субботой”*. Russian Language Journal. (Vol. LI, Nos. 168 – 170, pp.149 – 156). Michigan.

1998

Попов, К. (1998). *Предлог (до) в польском, русском и болгарском языках*. Съпоставително езиковедение. (Vol. XXII, 1/2, pp. 97 – 108).

1999

Попов, К. (1999). *Етюди по българска стилистика*. София.

2002

Попов, К. (2002). *Типичные для болгар трудности в русском языке*. С.: Лодос. Попов, К. (2002). *Слово в тексте, переводе и словаре*. (pp.399 – 414). Peter Lang. Sonderdruck.

Попов, К. (2002). *Остаряло ли е в езиково отношение „Маминото дете“ на Любен Каравелов*. Съпоставително езикознание. (год. XXVII, бр.1, с. 90 – 103).

Попов, К. (2002). *Семантико-стилистична характеристика на думата тарикат*. Съпоставително езикознание (год. XXVII, бр. 2, с. 80 – 82).

2003

Попов, К. (2003). *Этимологическая и семантико-стилистическая характеристика слов гузен – гузно*. Съпоставително езикознание. (год. XXVIII, бр.3, с.273 – 131).

Попов, К. (2003). *Словесно-художественное мастерство Василия Шукшина (на основе рассказа „Беспалый“)*. Стереотипность и творчество в тексте (Вып. 6). Пермь.

2007

Попов, К. (2007). *Концептуализация на галицизма шанс в съвременния български език*. Съпоставително езикознание. (год. XXXII, бр. 1, с. 63 – 67).

2008

Попов, К. (2008). *Квалитативная и квантитативная семантико-стилистическая роль лейтмотивных слов в художественной речи*. Съпоставително езикознание (год. XXXII, бр. 1, с.153 – 163).

Попов, К. (2008). *Неугасимият пламък. За необятните дълбини и красоти на българския език*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.

Попов, К. (2012). *Камбаната на сърцето*. София: Титан.

БЕЛЕЖКИ

1. Данните в тази част са заимствани от електронната публикация на Стоян Караджов: <http://lichnosti.pzhistory.info/index.php/pisатели/item/50-konstantin-..> (посетена на 10.6.2013)
2. Поради внушителния обем на публицистичното и научно творчество на К. Попов тук са представени в хронологичен ред само най-важните научни публикации и сборниците с есета.

KONSTANTIN POPOV'S 90th ANNIVERSARY

Prof. Milena Popova, PhD

✉ Department of Spanish and Portuguese Studies
Faculty of Classical and Modern Philology
Sofia University „St. Kliment Ohridski“
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
1504, Sofia, Bulgaria
E-mail: milena_rone@yahoo.com